

MEDEDEELINGEN INZAKE DEN BOSCHBOUW, DE HOUTVOORZIENING EN DE JACHT.

A. VELLING EN ROOIING VAN KNOTWILGEN EN VRUCHTBOOMEN.

De Directeur van het Staatsboschbeheer heeft ingaande 1 October 1946 een algemeene vergunning verleend tot velling en rooiing van knotwilgen en vruchtböomen — met uitzondering van okkernooten —, alsmede tot velling van grienden en tot het kappen van het opperhout van knotwilgen.

B. OOGSTVERWACHTING VAN ONZE BOOMZADEN.

De oogstverwachting voor het seizoen 1946/1947, opgemaakt door het Staatsboschbeheer, kan thans weder op den gebruikelijken tijd worden gepubliceerd. De cijfers uit de hierbij opgenomen tabel spreken voor zichzelf. Een goede oogst is alleen te verwachten van den gewonen eik en van den beuk. De naaldhoutsoorten stellen jammer genoeg zeer te leu. Het is daarom wel zaak, elke plaatselijke gelegenheid tot winning van zaad daarvan aan te grijpen. Dit is zeker mogelijk ten aanzien van lariks en douglas, maar ook van de dennensoorten en den Amerikaanschen eik. Er zijn gelukkig weer wat meer berichten over Oostenrijkschen- en Corsicaanschen den. De aantallen ontvangen oogstverwachtingsberichten van de zeven landelijke waarnemingsgebieden zijn als volgt:

1.	Friesland, Drenthe en Noordelijk Overijssel	23
2.	Salland, Twenthe en de Geldersche Achterhoek	14
3.	Duinstreek	11
4.	Utrecht	11
5.	Veluwezoom	7
6.	Midden- en Noord-Veluwe	19
6.	Noord-Brabant en Limburg	33

Geheele land 118

De bewerking van de gegeven is op dezelfde wijze geschied als in de voorgaande jaren. De berichtgevers hebben den vermoedelijken oogst geschat in procenten van den maximalen oogst, waarbij de volgende waardeering geldt: 90 = buitengewoon goed, 80 = zeer goed, 70 = goed, 60 = vrij goed, 50 = middelmatig, 40 = beneden middelmatig, 30 = slecht, 20 = zeer slecht en 10 = misoogst. Voor het goede overzicht is in de laatste kolom van de tabel de hier vermelde karakteriseering herhaald.

Boomsoort	Friesland, Drenthe en Noordelijk Overijssel	Salland, Twenthe en de Geld. Achterhoek	Duinstreek	Utrecht	Veluwezoom	Midden- en Noord Veluwe	Noord-Brabant en Limburg	Aantal berichten		Gemiddelde verwachting voor het land	
										in cijfers	Omschrijving
Groveden	44	48	38	50	47	45	47	105	47	middelmatig	
1946—1947	48	56	40	53	51	44	48	74	48	middelmatig	
1947—1948											
Oostenrijksche den	23	60	27	25	—	30	40	19	26	slecht	
1946—1947	—	—	—	—	—	—	—	12	39	slecht tot ben. middelmatig	
1947—1948											
Cors. den	20	—	28	30	—	—	37	18	29	slecht	
1946—1947	—	—	33	43	—	—	50	10	39	beneden middelmatig	
1947—1948											
Fijnspar	25	32	30	36	40	30	38	56	31	slecht	
Groene douglas	32	43	30	38	22	37	41	57	37	beneden middelmatig	
Jap. lariks	30	45	40	26	36	39	47	53	38	beneden middelmatig	
Zonereik	73	74	70	74	68	66	76	112	72	goed	
Amerikaansche eik	41	44	73	42	48	37	47	83	44	beneden middelmatig	
Beuk	61	75	66	70	65	70	73	91	69	goed	
Ruwe berk	44	62	45	55	58	49	55	89	52	middelmatig	
Zwarte els	55	54	55	60	50	50	60	52	56	middelmatig tot vrij goed	
Witte els	46	56	46	58	45	55	56	51	53	middelmatig	

C. DE HERKOMST VAN HET BOSCHPLANTSOEN.

Het is elk jaar weer van belang, aandacht te schenken aan de herkomst en de soortechtheid van het boschplantsoen. Juist nu is men door de groote behoefte aan plantsoen licht er toe geneigd, het hiermede niet al te nauw te nemen. Het zou zeer moeten worden betreurd, als wij ten gevolge daarvan later wederom tot de ervaring zouden geraken, dat wij bosschen tot stand hadden gebracht zonder behoorlijke groeikracht.

Daarom is het noodig, dat bij de aflevering van gekochte grovedennen, Oostenrijksche en Corsicaansche dennen het begeleidende zegel van de Vereeniging W.H.G. (Vereeniging tot waarborg van de herkomst van zaad en planten van den groveden) wordt geëischt. Ofschoon de invoer van zaad en plantsoen van deze soorten verboden is, dreigt toch steeds gevaar van de zijde van den smokkelhandel; nu het wereldverkeer bezig is, zich te herstellen, valt het te vreezen, dat weer zaad van te zuidelijke herkomsten aan de markt zal worden gebracht. Er wordt uit België veel éénjarige Japansche lariks aangeboden. Daar deze -- in de hoop, dat een invoervergunning zal worden verkregen -- veelal ongezien wordt gekocht bij onbekende leveranciers, is het wel zaak zich te dekken, ten aanzien van de soortechtheid.

Ingezonden Berichten.

BOOMZADEN.

De Ondervakgroep „Groothandel in Boomzaden” te 's-Gravenhage brengt het volgende ter kennis:

Evenals verleden jaar belast de Stichting tot Bevordering van den Aankoop, Distributie en Export van Boomzaden „ADEX”, Groot Hertoginnelaan 30 te 's-Gravenhage, zich met de landelijke inzameling van eikels en beukennoten en de binnenlandsche zaaizaadvoorziening van deze artikelen, alsmede met de verzorging van den export.

Zooals het zich nu laat aanzien, kan op een voldoende oogst van inlandsche eikels en beukennoten worden gerekend, doch wordt van Amerikaansche eikels een geringe oogst verwacht.

Boschbezitters en andere belanghebbenden, die in het a.s. seizoen eikels en beukennoten voor zaaizaad wenschen aan te koopen, worden verzocht reeds thans aan de „ADEX” hun opgaven in te zenden. Na ontvangst van deze opgaven zal de „ADEX” de binnenlandsche prijzen aan de bestellers kenbaar maken, aangezien het voorstel tot vaststelling dezer prijzen nog niet door het Directoraat-Generaal van de Prijzen is goedgekeurd. De aflevering aan de boschbezitters en verdere belanghebbenden zal dit jaar vroegtijdig kunnen plaatsvinden. Vermoedelijk zal de geheele aflevering in den loop van de maand *November* geschieden.

Boekbespreking

„Boomzaden”. Handleiding inzake het oogsten, behandelen, bewaren en uitzaaïen van boomzaden. Prijs f 3 00.

Deze uitgave van de Nederlandsche Boschbouw Vereeniging, welke dit jaar aan haar leden werd aangeboden, verdient zeker een woord van waardeering en wel in de eerste plaats gericht aan de Redactie-Commissie, welke naast een op wetenschappelijken grondslag gefundeerd boekwerk, tevens een geheel op de praktijk gerichte handleiding heeft samengesteld.

In de, door den Voorzitter van de Nederlandsche Boschbouw Vereeniging in zijn inleidend woord geuite waardeering, „bij dit boekje is geen aanbeveling noodig”, is de qualificatie het kernachtigst uitgedrukt.

Niet alleen de leden van eerder genoemde Vereeniging, maar ook de vele vakmensen, biologisch geschoolden e.a., welke zich dagelijks in de praktijk of in de studeerkamer met de vraagstukken betreffende het zaad onzer boomen bezighouden, zullen hierin een bron van gegevens aantreffen, welke zij in geen enkel eerder verschenen handboek zullen vinden.

Juist de compilatië van de in een groot aantal binnen- en buitenlandsche vakbladen verschenen artikelen over deze materie, getuigt van den practischen zin der samenstellers.

De onoverzichtelijke bron van gegevens is thans in een systematisch geheel samengevoegd, waaruit men zonder eenige moeite het noodige, wat men op het gebied van boomzaden wil weten, kan putten.

Dat de Commissie niet van meening is, dat haar werk hiermede definitief is afgesloten, blijkt uit de mogelijkheid om in het werk aanteekeningen door den gebruiker te stellen en wel door de opname van een rubriek „andere bijzonderheden, welke niet in het voorgaande zijn genoemd”, bij iedere afzonderlijk behandelde houtsoort opgenomen, waaronder ruimte voor het noteren van opgedane ervaringen is gelaten. Deze notities zullen later van groote waarde blijken te zijn bij de uitgave van een verbeterden tweeden druk.

Het boek is ingedeeld in 3 hoofdstukken, waarvan na een kort inleidend hoofdstuk een tweede volgt, waarin de beginselen, waarop de zaadwinning berust, naast de diverse handelingen bij het oogsten, bewaren, behandelen en uitzaaïen worden besproken. Vooral de belangrijke kwestie van de herkomst van het zaad en het begrip der klimatologische rassen is zeer lezenswaardig. In het laatste hoofdstuk is de behandeling der afzonderlijke boomsoorten in alfabetische volgorde, waarbij eerst de naaldboutsoorten en vervolgens de loofhoutsoorten zijn opgenomen, gerangschikt.

Bij een boekbespreking dient men naast het onder den aandacht brengen van de waarde van een nieuwe uitgave voor haar toekomstige lezers, tevens de leemten en gebreken naar voren te brengen, opdat zoo mogelijk bij een herdruk hiervan profijt getrokken kan worden.

Bij het naslaan van een voor den lezer onbekend boek, is het de goede gewoonte het eerst de inhoudsopgave voor zich te nemen; hij zal hier echter teleurgesteld worden, daar deze niet aanwezig is.

Een tweede opvallende tekortkoming zal den minder wetenschappelijken gebruiker voelen in het ontbreken van een register van de Nederlandsche namen, daar hij alleen met de kennis van de Latijnsche nomenclatuur de diverse behandelde boomsoorten volgens een alfabetisch gerangschikte volgorde in het boek kan vinden. Het zou zeker geen overbodige luxe zijn om naast het Nederlandsche ook het Latijnsche namenregister in de handleiding op te nemen.

Voor de meeste boomen zijn één of meerdere Hollandsche namen bekend, welke ook vermeld zouden kunnen worden onder den in „groot kapitaal” gedrukten Latijnschen boomnaam aan het hoofd van de behandeling van iedere boomsoort.

De in het tweede Hoofdstuk gebruikte alfabetische rangschikking van de diverse

onderwerpen geven den lezer niet den indruk van meer overzichtelijk te zijn, dan indien een systematische indeeling der handelingen volgens chronologische volgorde was gebezigd.

P. T.

Natuur en Landschap. Het eerste nummer van het orgaan van de Contact-commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming, reeds door mij aangekondigd in het Nederlandsch Boscbouw Tijdschrift 3, 65—66, 1946, is nu werkelijk verschenen. Het ziet er prettig en frisch uit met veel illustraties.

Na een korte inleiding van den redacteur Kees Hana, schrijft deze een aardig in memoriam over Dr Thijssse. Daarna volgt nog een begeleidend woord van den voorzitter Jhr Mr van der Goes van Naters, een uiteenzetting van het werk der Contact-Commissie door Ir W. G. van der Kloot en enkele woorden van Mr P. G. van Tienhoven, uitgesproken ter gelegenheid van zijn eere-promotie over de beteekenis der natuurbescherming voor de wetenschap.

Daarna volgen de eigenlijke artikelen: een lezenswaardige beschouwing van R. J. Benthem over Landschapsplannen met vele fraaie fotoreproducties, alsmede een bijdragen van Dr van Steyn over de Nederlandsche bosschen na den oorlog, welke ons boschbouwers reeds bekend was als radiorede (N.B.T. 1, 1—3, 1946). Het nummer besluit met meer zakelijke mededeelingen en aankondigingen. Voor het vervolg hopen wij daarvoor in aanmerking komende artikelen te refereeren.

F. W. B.

Referaten.

RUBRIEK 3. Houtteelt (waaronder biologie der houtgewassen, systematiek en zaadteelt).

Britain Replants. Arthur Nettleton. *American Forests* 52, 110—111 en 137—138, 1946.

Als onderdeel van een omvangrijk regeeringsplan om de behoefte aan hout voor de toekomst zoo veel mogelijk in eigen land te dekken is men thans in Engeland op tal van plaatsen aan het herbebosschen.

Dit plan beoogt den aanleg van niet minder dan ongeveer 2.000.000 ha bosch. Hier toe is in November 1945 door het britsche parlement 20.000.000 pond sterling toegestaan, welk bedrag moet dienen om de kosten in de eerstkomende vijf jaren te dekken. In deze periode stelt men zich voor ongeveer 150.000 ha te bebosschen. Op deze wijze wil men in verloop van een tijdvak van 50 jaren het bebosschingspercentage van het Vereenigd Koninkrijk opvoeren van 4 tot 10% der totale oppervlakte.

Om deze plannen te kunnen uitvoeren zijn millioenen stuks plantsoen benodigd, waartoe van staatswege een aantal kwekerijen zijn aangelegd. In al deze kwekerijen tezamen groeiden begin 1946 250 millioen stuks plantsoen en daarvan waren 70 millioen klaar om op het terrein te worden uitgeplant. 90% van het tijdens den oorlog geveld bosch moet door planten worden herbebosscht; 10% van de oppervlakte verjongt zich van nature.

De herbebossching geschiedt in hoofdzaak met naaldhoutsoorten. Een zeer voorname plaats nemen de dennensoorten en de fijnspar in, maar daarnaast worden ook ceders gekweekt en verder hardhoutsoorten als eik, esch en beuk. In totaal worden meer dan 30 verschillende boomsoorten gebruikt.

De benodigde zaden worden ten deele in de bestaande engelsche bosschen gewonnen. Een veel grootere hoeveelheid wordt evenwel geïmporteerd, vnl. uit de Vereenigde Staten en Canada, maar ook uit Corsica en Noorwegen. Uit Britsch Columbia worden groote hoeveelheden zaad van douglasspar betrokken. Ook zaad van den sitkaspar wordt ingevoerd.

Onderzoekingen over het bewaren en uitzaaien der zaden hebben er toe bijgedragen, dat de resultaten op de kwekerijen zeer gunstig zijn. De gekweekte plantsoenen dienen niet alleen om de staatsgronden te herbebosschen, doch ook de particuliere boschbezitters worden uit de staatskwekerijen van plantsoenen voorzien. In sommige gevallen gaat de staatsbemoeiing nog verder en zijn bepaalde complexen particulier bosch voor langen termijn (999 jaar) gehuurd. Deze bosschen worden dan van staatswege verbeterd en uitgebreid.

Op deze wijze hoopt Groot-Brittannië in verloop van jaren haar jaarlijksche behoefte aan hout voor één derde gedeelte uit inlandsch hout te kunnen dekken.

J. V.

Een excursie van de Zweedsche Boscbouw Vereeniging. Sunde. Skogén. 14/15, 215—220 en 231—235, 1946.

De traditioneele zomerexcursie van de Zweedsche Boscbouw Vereeniging ging deze keer naar de westkust, de provincie „Bohus”, gelegen tusschen Skagerak en Wenermeer. De invloed van het Noordzeeklimaat is daar sterk genoeg om er een veel ruimer aantal loofboomen te planten dan op dezelfde breedtegraad ten noorden van Stockholm. De excursie begon in de stad Udevalla. Het landschap met kale berghellingen en met boschbegroeide dalen en sterk wisselenden vruchtbaren grond, beloofde veel voor de toekomst. In vroeger dagen, toen boscbouwkennis minder belangrijk werd geacht, dan thans het geval is, groeiden hier slechts struiken en waardeloos bosch.

Hoe de Zweedsche houtvesters thans over den boschaanleg denken blijkt uit de bespreking op deze excursie, die werd geleid door de provinciale houtvester W e n n m a r k. Bij een belangrijke aanplanting van fijnspar en berk, waarvan de laatste reeds eerder geplant was om overmatige grasgroei te voorkomen, merkte de houtvester op, dat op het sterk aan den wind blootgestelde terrein, de fijnspar spoedig last zou kunnen

krijgen van wortelrot, omdat de snel omhooggaande boomen, door den wind sterk heen en weer zwaaien, waardoor dunne wortels afbreken en een invalspoort openen voor de wortelzwam. Na een sterke dunning zou volgens zijn meening de onderplanting uit eik en esp moeten bestaan. Daar er veel eikenhout van slechte kwaliteit in de omgeving groeide, zag de eigenaar in de fijnspar meer voordeel. Trouwens iemand uit Zuid Zweden merkte op, dat in de provincie „Skåne” voor aanplanting van eik nog hooger eischen aan den grond werden gesteld. Bij de fijnspar zou in de eerste generatie volgens anderen geen vrees voor te veel wortelrot behoeven te bestaan.

Ten aanzien van een beplanting van eik met opslag van els, waarin de eik zeer weinig voor de toekomst beloofde, meende men, dat een sterke dunning en inplanting van prima eikenplantsoen voldoende voor het herstel zou zijn. Op een aangrenzend terrein wees W e n n m a r k op de prima grond, waar eiken en esschen uit veredeld plantsoen, goede resultaten zouden geven. De eigenaar van een lucifersfabriek was echter van meening, dat op dezen voortreffelijken grond populieren moesten worden geplant, want in België had hij een 16-jarige beplanting gezien, waarvan de stammen op borsthoogte gemiddeld 35 cm doorsnede hadden. Met dit oordeel stemde een ander volkomen in, omdat daar aan de westkust voor de export groote behoefte bestaat aan kisten- en doozenhout.

Iemand uit de provincie „Skåne” vertelde, dat men daár voor het aanleggen van loofhoutbosch op vruchtbaren grond, niet minder dan 2000 kronen per ha berekende en hij vroeg of een boschbezitter voor het tot stand brengen van bosch op woesten grond zooveel geld kon besteden? Eenstemmig was men van meening, dat de regeering veel grootere uitgaven voor boschbouw moest doen dan tot nog toe het geval was.

Een ander was van meening, dat de Duitse fijnspar minder van wortelzwam te lijden had dan de Noord-Europesche variëteit. Volgens Prof. S y l v é n heeft de Duitse fijnspar een korte-dag-natuur in tegenstelling tot de Noord-Europesche met een lange-dag-natuur. De Duitse fijnspar zou op deze breedtegraad zoo krachtig groeien door het meerdere licht in de groeiperiode.

Een volgende halte van de excursie gold een kweekkerij voor boschplantsoen, aangelegd om het élite karakter van de boomen in de omgeving, waarvan men veronderstelde extra waardevol zaad te kunnen verkrijgen. De planten zouden reeds het eerste jaar verspeend worden en het derde jaar als élite planten op de thans nog kale velden worden uitgezet.

Het volgende object was een 65-jarige fijnsparbosch met 780 stammen per ha en 495 m³ inhoud. Dit bosch wekte algemeene bewondering en een Deen gaf aan nog eenmaal sterk te dunnen tegen het gevaar van wortelrot en om voldoende ruimte te maken voor het uitslepen der stammen. Bij beschadiging van de bast der boomen is steeds het gevaar van zwamzlekten te vreezen.

Hierna begaf zich de excursie aan het einde van den eersten der twee dagen naar de badplaats Lysekil, gelegen in een oorspronkelijk boomlooze streek, waardoor kultuurmaatregelen een idyllisch landschap was ontstaan, dat algemeene bewondering wekte.

De tweede dag der excursie begon met een bootvaart van Lysekil over de Gullmarsfjord. De stranden zijn daar kaalgeslagen berghellingen. Het doel der reis was het eiland Bornö, groot 275 ha met 65% bosch: groveden, fijnspar, eik, beuk en berk. Langs het strand wordt het bosch zeer gesloten gehouden tegen den zeewind. De eigenaar van het eiland was de scheepsreeder H a u k o n O n s t a d.

De deelnemers waren verbaasd over de goede boschontwikkeling op de steile hellingen, hetgeen de leider toeschreef aan de overvloedige jaarlijksche neerslag. De bosschen waren voor het meerendeel ontstaan door natuurlijke bezaaiing, voornamelijk van fijnspar. Een 75-jarige opstand van deze houtsoort in 1943 gedund, had een massa van 244 m³ hout per ha met 724 stammen en bijmenging van 4% berk.

Uit de discussie bleek, dat men meende meer dunning te moeten toepassen in fijnspar met wortelrot, meer groveden te moeten onderplanten en meer berk meende te moeten gebruiken. Bij een groep oude zwaargetakte beuken maakte houtvester A m i n o f f de opmerking, dat zulk een parel in het bosch beschermd moest worden, waarmede de eigenaar volkomen instemde.

Hierna bracht de stoomboot de deelnemers weer naar den vasten wal en werd naar het landgoed Gustafsberg gereden waar in de laatste jaren zeer veel werk is gemaakt van den berk, die overal door natuurlijke bezaaiing voorkomt. In een 55-jarig bosch van fijnspar, groveden, berk en lariks, eveneens ontstaan door natuurlijke bezaaiing, drong de Generaal-directeur v o n S t o c k e n s t r ö m er op aan meer lariks te planten, omdat deze aanplantingen in Denemarken een groot succes hebben gehad. Het hout brengt hooge prijzen op voor bruggenbouw, palen, enz.

Prof. Sylvén deelde mede, dat men bezig was een kruissing tot stand te brengen tusschen de Japansche en de Europeesche lariks, om de larikskanker te voorkomen.

B. S.

RUBRIEK 4, Boschbescherming (waaronder natuurbescherming en jacht).

Het Instituut voor Toegepast Biologisch Onderzoek in de Natuur (I.T.B.O.N.).
Dr A. D. Voûte. T.N.O. Nieuws. 3, 51—55, 1946.

De directeur van het I.T.B.O.N. zet hier in overzicht het ontstaan, de ontwikkeling en het werk van dit instituut uiteen. In 1938 stonden het juist opgerichte Insectenplagen comité en het toen eveneens nieuwe Biologisch laboratorium te Hoenderlo naast elkaar, het eerste diende tot onderzoek van de bestrijdingsmogelijkheid van insectenplagen in bosschen, het laatste voor biologisch veldonderzoek in het bosch door Zoölogische studenten van de Leidsche Universiteit. In 1940 leidde de samenwerking, die reeds dadelijk tusschen beide instellingen bestond tot een fusie, onder auspiciën van de Centrale Organisatie T.N.O., en werd het I.T.B.O.N. opgericht. Naast onderzoekingen naar de oecologie en de bestrijding van boschinsecten werden in de werkzaamheden ook opgenomen onderzoekingen naar de inwerking van de bodemfauna op de omzetting van het strooisel, naar den invloed van houtwallen op het omliggende cultuurland, naar de regulatie van populatiedichtheden van insecten, voornamelijk door hun roofvijanden, naar de invloed van verzilting en ontzilting van den grond op flora en fauna, naar het aanplanten van economisch belangrijke gewassen op terreinen, waarop dit tot dusverre niet geschiedde en door opname van het reeds sedert 1930 werkzame Comité ter Bestudeering van Bestrijding van Ziekten in Iepen en andere boomsoorten, naar de ziekten in boomen. Behalve te Hoenderloo, worden deze onderzoekingen ten deele verricht te Arnhem, te Baarn en te Wijster.

Het I.T.B.O.N. heeft dus tot taak, toegepast biologisch onderzoek te verrichten op die gebieden, welke niet zijn bestemd voor land- of tuinbouw. Boschbouwkundig onderzoek, voor zoover het niet betreft de bij de twee genoemde comité's ondergebrachte onderdeelen der boschbouw-dierkunde en boomziekten, zal niet door het I.T.B.O.N., maar door het Boschbouwproefstation in oprichting worden verricht. Voorts wordt aan gevorderde studenten in de biologie en in de landbouwkunde gelegenheid gegeven zich te bekwamen in de boschbouwdierkunde, de toegepaste entomologie enz. Hiervoor worden ook studentencursussen gegeven. Voor samenwerking met onderzoekers aan andere instellingen werden tot nog toe 3 werkgroepen opgericht: een voor het houtwallenprobleem, een voor omzetting van organische stof op en in den bodem en een voor zoö-oecologie.

Zooals alle T.N.O.-organisaties, wordt het I.T.B.O.N. gefinancierd door de Centrale Organisatie T.N.O. en door de belanghebbenden zelf. Voor het onderzoek naar de insectenplagen wordt er op gerekend, dat een boschbezitter per jaar ten minste een bedrag geeft, groot 4 cent per ha bosch. De contribuanten ontvangen de desbetreffende publicaties.

F. B.